

HISTÒRIA LOCAL O SIMPLEMENT HISTÒRIA

JOSEP CLARA

D'un temps ençà està de moda parlar de la història local, com si fos un producte nou, una nova manera d'escriure història, o per criticar-ne l'ús i l'abús. Però, si reflexionem objectivament, observarem que la història local no és una moda recent i que aquesta mena d'història és la que practica, de fet, la majoria del gremi dels historiadors.

La història es desenvolupa en el temps cronològic, però se situa sempre en l'espai. Aquest espai pot ser el tot o una part. Si pretenem historiar el tot, tots els pobles, totes les parts de la terra, ens situem en la història general o universal. Si, al contrari, estudiem només una porció del territori, farem història localitzada, en definitiva història local, una peça indispensable i necessària per construir la pretesa història general. Perquè és obvi que no podrem conèixer la història del tot si oblidem o ens falla una de les parts del tot.

En aquest sentit, si el grec Heròdot és considerat el pare de la història, pot ser també presentat com un antecedent ben reculat de la història local o particular. I és aquest tipus d'història ha estat conreat a l'antiguitat, a l'edat mitjana, a la moderna i a la contemporània. Sempre. També abans de l'antiguitat. Perquè si, en la forma més elemental, la història és tan vella com les col·lectivitats humanes, la primera història oral era també local.

Practicava la història local Lluís Ponç d'Icard quan editava el *Libro de las grandezas de Tarragona* el 1572, o el P. Roig i Jalpí, que el 1678 donava a conèixer el *Resumen historial de las grandezas y*

antigüedades de la ciudad de Gerona. I això mateix feia, molts anys després, J. Schneider, quan, l'any 1950, publicava *La ville de Metz aux XIIIe et XIVe siècles*, Gautier i Henry, que el 1958 editaven *La population de Crulai, paroisse normande*, i també Emmanuel Le Roy Ladurie, que el 1975 donava a conèixer el seu treball sobre el llogarret occità de Montailhou dels anys 1294 a 1324.

I com ells, molts altres historiadors anglesos, italians, francesos, japonesos o xinesos, autors de monografies excel·lents i modèliques. També castellans, com Santos Juliá, que curiosament, el 1986, tronava espectacularment contra l'«onada de localisme». En un article publicat a *El País* afirmava: «una eclosión de estudios locales y provinciales amenaza con anegar las mesas de novedades de todas las librerías, llevándose por delante no ya la vieja idea de una historia de España, sino toda preocupación por lo ocurrido más allá del límite de la propia mirada», i pronosticava que «se acabará por trazar como ideal de historiador un camino que va de la cuna a la tumba sin salir del término municipal: aquí nació, aquí estudié, de aquí investigo porque aquí me publican, aquí me muero».

Santos Juliá és també autor d'història local, en el seu cas, de Madrid. Un dels seus llibres es titula *Madrid, 1931-1934: de la fiesta popular a la lucha de clases*, publicat també amb peu d'impremta de Madrid. Però potser ell és d'aquells que pensen que escriure i publicar de Madrid estant o de Barcelona és referir-se a un país, i centrar, en canvi, una problemàtica similar a Alcoi, Figueres o Sant Feliu de Llobregat és descendre a la irrellevància o un mar de fang insuportable o embrutidor.

De fet, el marc territorial particular pot ser més o menys extens. Pot identificar-

se amb una casa o una masia, una població, una comarca o una regió, amb un país o una nació, amb un estat-nació, i la història serà localitzada de totes les maneres.

En el segle passat va predominar un corrent de pensament que identificava la història amb la nació o l'estat-nació. El nacionalisme fou, justament, un dels motors del conreu de la història. Aleshores aparegueren arreu les «escoles històriques nacionals». La història que entrava en els plans d'estudi era de caràcter nacional i servia per transmetre els principis ideològics que interessaven els governants del moment, per socialitzar i cohesionar els individus entorn de la nació o l'estat propi, que en aquells moments començava a prendre cos.

Per això també la investigació acadèmica, a remolc de la política, se centrà en l'estudi de la història nacional o estatal. Però moltes vegades es confonia l'estat amb el govern, la cort o una ciutat, i en altres ocasions també ens pot resultar difícil d'establir la diferència entre història estatal i història d'una ciutat. Fer un estudi sobre Venècia, Florència o Gènova és història estatal o història d'una simple ciutat? Perquè cal no oblidar que, durant anys, aquelles poblacions foren vertaderes ciutats-estat.

El problema, doncs, s'ha de plantejar en una altra direcció. No es tracta de contraposar història local i història general. La qüestió bàsica consisteix a destriar el que és història del que és, simplement, un altre gènere: crònica, ressenya no imaginativa, narració o simple acumulació de dades sobre el passat. A diferenciar, en definitiva, el resultat final aconseguit. I això al marge de la professió concreta de la persona que ha realitzat el treball, perquè l'historiador en unes èpoques ha estat un escriptor, un clergue, un metge, una persona que tenia

Artesanat del suro a Calella (fotografia de J. Busquets i J. Molero, L'ensenyament a Palafrugell). La història local és encara una història necessària per descentralitzar la història catalana, per evitar la generalització abstracta o centrada a Barcelona.

una formació cultural per damunt dels seus conciutadans i només ara té o acostuma a tenir una formació especial i específica per desenrotllar el seu treball. Comptat i debatut, l'important és que sigui història i no un altre succedani, perquè, com ja advertia Voltaire, «l'art d'escriure bé la història serà sempre una cosa poc comuna».

Cal convenir que la història, tal com l'entendem a hores d'ara, és una disciplina que estudia el passat —i el present, que de seguida esdevé passat— amb uns mètodes que són propis de les ciències socials, i que l'objecte d'estudi no és qualsevol cosa curiosa del passat, un enfilall de dades i dates, un simple retaule de fets o institucions, sinó un producte més ambiciós que es formula preguntes, que compara resultats, que interrelaciona, que analitza, que cerca explicacions racionals...

I és que la història va força més enllà de la descripció, de la transcripció d'un document, de la quantificació d'uns resultats, de la recollida de fets o de dades, perquè tot això són només pedres potencials per bastir l'edifici que cal construir —el de la història—, que s'ha de fer més des del territori que sobre el territori.

Cal, doncs, no confondre les publicacions locals amb les d'història local.

Sovint institucions locals, provincials o comarcals promouen o subvencionen la publicació de llibres i quaderns de tema localitzat, que permeten de fer propaganda dels pobles i alhora de les institucions que regenten el poder local. En general, són publicacions il·lustrades que barregen esdeveniments històrics, amb d'altres de geogràfics, econòmics, folklòrics i socials, sense cap interrelació i a voltes amb evitació de temes conflictius (s'escriu, per exemple, sobre la guerra civil del segle XV i de la Guerra del Francès, però no es dedica cap capítol a la darrera guerra civil), i això es ven com a divulgació. Falsa divulgació, perquè —per fer digerible una cosa— cal haver-la estudiat prèviament, i ací es fa al revés —hom divulga grollerament allò que no s'ha estudiat abans—, però es proclama l'elogi de l'alcalde promotor del llibre, dient que és molt dinàmic i eficaç o que els ajuntaments democràtics realitzen nombroses i variades activitats.

És prou sabut que la història localitzada és un camp d'experimentació per combinar en una sola narració la totalitat dels elements que conformen una estructura o determinen un procés social. Un àmbit que ens serveix per dilucidar fins a quin punt es reflecteixen, en un nucli o comarca, les grans línies de l'evolució ge-

neral, i a la vegada, per fer conèixer els ritmes diferenciats d'un mateix procés. Un laboratori per acostar-se a les realitats amb més profunditat, perquè vincula espai i vida. En el nostre cas, és encara una història necessària per descentralitzar la història catalana, per evitar la generalització abstracta o centrada a Barcelona. I, malgrat que sigui cert que el nombre de monografies locals sobre un tema o un període és inexhaurible i que la simple acumulació per ella mateixa no garantirà un avenç qualitatiu, la història local, història simplement, és tot un repte que hem d'assumir, perquè senzillament desconexem tantes coses, massa importants per oblidar-les.

Josep Clara

Universitat de Girona